

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ ПРЕЗ 2017 Г. В ОБЛАСТ ШУМЕН

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

В изследването, проведено през 2017 г., в област Шумен са анкетирани домакинства от 24 населени места - 7 града и 17 села.

Оценка на бедността

През 2017 г., линията на бедност в област Шумен е 296.6 лв. средномесечно на лице от домакинство, при 351.1 лв. за страната. При този размер на линията, под прага на бедност са били 45.2 хил. лица, или 25.8% от населението в областта, при 23.4% за страната. С най-висок относителен дял на бедните сред 28-те области в страната е област Кърджали (29.1%), следвана от областите Сливен (28.2%) и Шумен.

Ако разгледаме равнището на бедност по пол, относителният дял на бедните мъже в областта е 24.8%, а на бедните жени - 26.8%. В седем области относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените. От тях с най-голяма разлика (3.7 процентни пункта) са областите Сливен и Велико Търново.

1. Основни индикатори за бедност в област Шумен

Година на провеждане на изследването	2013	2014	2015	2016	2017
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	223.6	300.8	283.0	271.7	296.6
Относителен дял на бедните - % от населението	18.0	21.6	30.6	20.7	25.8
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	32.2	32.8	38.0	29.7	33.5

В сравнение с 2016 г. размерът на линията на бедност нараства с 9.2%, а относителният дял на бедното население - с 5.1 процентни пункта (табл. 1).

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните от изследването през 2017 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения за безработица, временна неработоспособност, бременност и майчинство, социални помощи, вкл. за отопление, на инвалиди и др.), равнището на бедност в област Шумен се повишава от 25.8 до 33.5%, или със 7.7 процентни пункта.

Основният фактор, увеличаващ риска за попадане в групата на бедните за преобладаващата част от населението, е тяхната икономическа активност и участието им на пазара на труда. За целия период на наблюдение относителният дял на бедните е най-висок сред безработните лица.

Образователното равнище, което до голяма степен определя достъпа до по-добро кариерно развитие и по-добра платена работа, оказва съществено влияние върху риска от бедност при заетите лица. Най-висок е относителният дял на работещите бедни с начално и без образование. С нарастване на образователното равнище относителният дял на бедните сред работещите намалява.

Оценките на бедността в зависимост от типа на домакинството показват, че бедността е концентрирана сред възрастните едночленни домакинства, самотните родители с деца, както и сред домакинства с три и повече деца.

През 2017 г. най-висок размер на линията на бедност средномесечно на лице от домакинство има област София (столица) - 510.5 лв., с равнище на бедност 20.6%, а с най-нисък размер на линията на бедност са области Видин и Пазарджик с по 234.3 лв., където равнището на бедност съответно е 17.0% и 18.7%. Област Шумен заема 19-то място по размер на линията на бедност средномесечно на лице.

При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод, както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели на оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги, някои от които са:

- имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на разходи за жилището (заем за покупка на жилището, наем, текущи разходи за ток, вода и др.);
- може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома;
- може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден;
- притежава ли домакинството телефон, вкл. мобилен, цветен телевизор, автоматична перална машина, автомобил;
- ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства.

В област Шумен през 2017 г. 37.3% от населението живее в тежки материални лишения (ограничения в 4 от изследваните 9 показателя), при 30.0% средно за страната. В двадесет области процентът е по-нисък от този в област Шумен.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на 16 и повече навършени години са били или безработни, или

неактивни. Ниската икономическа активност за домакинството се отнася до съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 59 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява на пълно работно време въз основа на отработените часове. Лица, живеещи в домакинство с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59 годишните, с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през наблюдавания период.

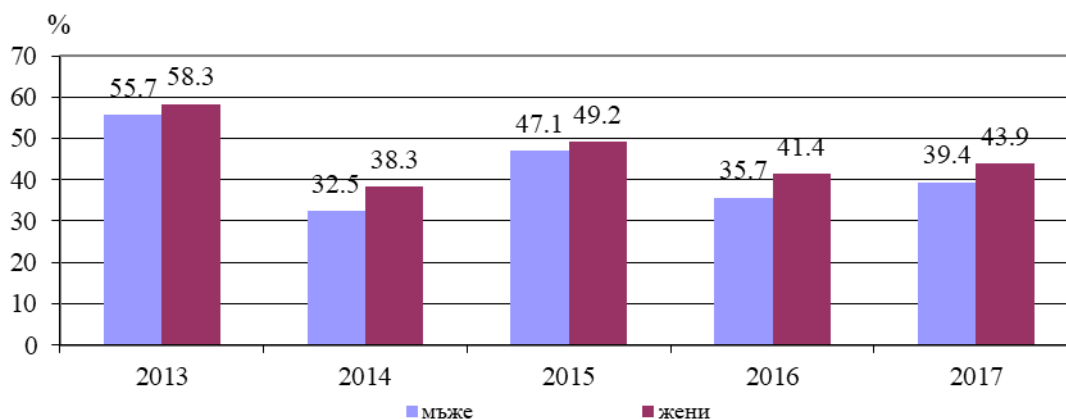
Следвайки дефиницията, през 2017 г. 21.4 хил. лица в област Шумен живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 21.1% от населението, (10.5% за страната). Спрямо 2016 г. относителният им дял в областта нараства с 6.4 процентни пункта, докато за страната намалява с 0.5 процентни пункта. Относителният дял на тези лица е най-висок в област Монтана (30.9%), а най-нисък в област Добрич (2.7%).

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020” от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2017 г. 41.7% от населението в област Шумен (38.9% за страната) са били в риск от бедност и социално изключване (фиг. 1).

Фиг. 1. Относителен дял на лицата в риск от бедност и социално изключване по пол в област Шумен

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

От 2015 г. с финансовата подкрепа на Европейската комисия се проследяват домакинствата от 9-а и 10-а ротационна група съответно за пета и шеста вълна на участие. Размерът на извадката за 2017 г. включва 8 652 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната.

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло 0.5 и всяко дете под 14 години получава тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи

еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа различен тип тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната;

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната;

Персонално тегло за всеки член на домакинството на 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни”), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи в изследването (RB050a).

Повече информация за индикаторите за бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот” и в информационна система „Инфостат“.